

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-17/2009/34.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Shell Hungary Kereskedelmi Zrt.** kérelmező összefonódás engedélyezése iránti kérelmére indult eljárásban, amelyben további ügyfélként részt vett a **Tesco Global Áruházak Zrt.** - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

A Versenytanács engedélyezi, hogy a Shell Hungary Kereskedelmi Zrt. irányítást szerezzen a Tesco Global Áruházak Zrt. üzemanyag és töltőállomási Shop üzletága felett.

A határozat felülvizsgálatát az ügyfelek a kézbesítéstől számított harminc napon belül kérhetik a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel.

I n d o k o l á s

I.

A kérelmezett összefonódás

- 1) A Shell Hungary Kereskedelmi Zrt. (a továbbiakban: Shell) 2009. január 30-án kötött Keretszerződés szerint 15 évig tartós bérletbe veszi a Tesco Global Áruházak Zrt. (a továbbiakban: Tesco) 51 üzemanyag-töltő állomását (a továbbiakban: Üzletág).
- 2) A Tesco még 2006. március 20-án PB-gáz cseretelep működtetésére, illetve az ezzel kapcsolatos területhasználatra megállapodást (a továbbiakban: Total-megállapodás) kötött a Total Hungária Kft-vel (a továbbiakban: Total). Az Üzletág Shell általi megszerzését követően ezeket a telepeket a Shell partnerei fogják üzemeltetni a Tesco megbízásából – az ügyfelek által üzleti titokként kezelni kért – feltételek mellett. A

kérelmező nyilatkozata szerint a Total-megállapodás legfeljebb három évig marad fenn.

- 3) A kérelmező a Gazdasági Versenyhivaltól 2009. február 13-án benyújtott kérelmében a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) VI. fejezetének rendelkezései alapján az 1) pontban hivatkozott tranzakció engedélyezését kérte.
- 4) A Gazdasági Versenyhivatal a Tpv. 63. § (6) bekezdése alapján az elintézési határidőt 20 nappal meghosszabbította.

II.

Az összefonódás résztvevőinek piaci helyzete

- 5) A Shell a Royal Dutch Shell Plc. által irányított vállalkozás-csoport (a továbbiakban: Shell-csoport) tagja. A Shell-csoport magyarországi tagjainak együttes 2007. évi nettó árbevétele meghaladta a 15 milliárd forintot.
- 6) A Shell-csoport
 - egyrészt üzemanyagok és kenőanyagok töltőállomásokon történő kiskereskedelmi értékesítésével, továbbá töltőállomásain shop- és autómosó szolgáltatással foglalkozik;
 - másrészt Székesfehérváron PB-gáz tároló- és töltőüzemmel rendelkezik, a PB-gázt 11,5 és 23 kg töltősúlyú palackban, tartályos rendszerben, továbbá autógázként töltőállomásain értékesíti.
- 7) A Üzletág a Tesco egyes áruházai mellett végez üzemanyag és kenőanyag, valamint egy töltőállomáson autógáz kiskereskedelmi értékesítést, továbbá shop szolgáltatást.
- 8) Az Üzletág a 2007. évben 15 milliárd forintot meghaladó nettó árbevételt ért el.
- 9) Üzemanyagok (benzin és gázolaj) és kenőanyagok országos töltőállomás hálózaton történő (ún. színes) kiskereskedelmi értékesítésével Magyarországon további 7 vállalkozás foglalkozik, továbbá több száz ezen hálózatokhoz nem tartozó (ún. fehér) töltőállomás működik Magyarországon. Az üzemanyagok éves értékesített mennyisége és a főbb szereplők piaci részesedései (a 10. pontban foglaltakon

túlmenően) az elmúlt néhány évben érdemben nem változtak. A piac legnagyobb szereplője a MOL Nyrt., melynek részesedése a töltőállomások számából és az azokon értékesített benzin és gázolaj, valamint kenőanyagok forgalmából is meghaladja a 20 százalékot Magyarország egészét tekintve, míg a Shell és az Üzletág fenti együttes részesedései nem érik el a 20 (ezen belül a Üzletágé az 5) százalékot. Mindezt összefoglalóan az 1. táblázat mutatja be.

1. táblázat

A töltőállomások számának és az értékesített üzemanyag mennyiségének megoszlása Magyarországon 2008-ban

Hálózat	Töltőállomások száma (%)	Értékesített mennyiség (%)
Shell	14,5	10-20
Tesco	3,8	<5
MOL	26,4	20-30
OMV	12,9	10-15
Agip	10,7	5-10
Lukoil	5,6	5-10
Auchan	0,5	<5
Metro	0,8	<5
Oil	1,0	<5
Egyéb (fehér töltőállomások)	23,8	kb. 30
Összesen	100,0	100,0

- 10) A 2007. évtől az üzemanyag kiskereskedelemben egy enyhe koncentrációs folyamat indult meg: a negyedik legnagyobb hálózattal rendelkező Agip megvette az akkor hatodik Esso-t; az ötödik legnagyobb részesedésű Lukoil pedig a hetedik Jet-et. Mindez azonban érdemben nem változtatott a piac azon jellegén, hogy a töltőállomások mintegy kétharmada (az értékesített mennyiség több, mint fele) a négy legnagyobb hálózathoz (MOL, Shell, OMV, Agip) tartozik. Az említett összefonódásoknak az árak alakulására sem mutatható ki érzékelhető hatása.
- 11) Az ügyfelek és versenytársaik is úgy nyilatkoztak, hogy az üzemanyag kiskereskedelmi piacra történő belépés elsősorban összefonódás (felvásárlás) révén képzelhető el, a piac ugyanis lényegében telített. A tervezett zöldmezős beruházások újonnan épülő autópályák mellett várhatók. Az új kutak építésével történő belépés költségei jelentősek (a megtérülési idő jellemzően 5-15 év).
- 12) Az egyes hálózatok 2008. évi átlagos lista árait országos szinten vizsgálva, három csoport különíthető el

- a MOL, az OMV és a Shell 1-2 forinttal drágább az országos átlagnál;
 - az Agip kevesebb, mint 1 forinttal felfelé, a Tesco szintén kevesebb, mint 1 forinttal, de lefelé tér el az országos átlagtól;
 - a legalacsonyabb árakat a Lukoil (az átlagosnál 3-4 forinttal kevesebb) és a fehér töltőállomások érvényesítik.
- 13) A listaárak mellett jelentős szerepe van az ún. törzskártyás rendszerek révén elérhető kedvezményeknek. Ez ugyanis bizonyos fokú márkahűséget alakított ki, némi versenyelőnyt biztosítva a nagyobb hálózatoknak.
- 14) Az Országos Területfejlesztési Hivatal jelenleg 168 ún. kistérséget¹ tart nyilván Magyarországon belül. Jelenleg 36 olyan kistérség létezik, ahol a Shell és az Üzletág is jelen van, melyek esetében a hálózattal rendelkező (színes) versenytársak számát a 2. táblázat mutatja be.

2. táblázat

A színes versenytársak száma azon kistérségekben, ahol a Shell és az Üzletág is jelen van

Színes versenytársak száma	Kistérségek száma
1	7*
2	11
3	8
4	9
5	1

Megjegyzés*: Mindegyik kistérség esetében a MOL Nyrt.

- 15) A vizsgáló eljárása [Tpvt. 47. § (1) bekezdés a) pont] során ökonometria módszerekkel (regressziós elemzés) vizsgálta, hogy az üzemanyagok esetében milyen összefüggés van a kistérségi koncentráció (a versenytársak szám) és a kistérségben érvényesülő ár között. A számítások eredményei azt mutatták, hogy nincs közgazdaságilag szignifikáns kapcsolat a koncentráció és az ár között. Szintén nem volt kimutatható, hogy a Tesco töltőállomások jelenléte érzékelhető hatást gyakorolna a környezetükben lévő Shell töltőállomások árazására.

¹ A kistérségek a települések között létező funkcionális (lakóhelyi, közlekedési, kereskedelmi) kapcsolatrendszerek összessége alapján behatárolt területfejlesztési-statisztikai egységek, melyekben a települések egy központi településhez kapcsolódnak. A kistérségek fenti szempontok szerinti kijelölésükből adódóan jól jellemzik azt a területet, amelyen belül a fogyasztók többsége számára a kiskereskedelmi vásárlás ésszerűen szóbajöhet.

- 16) A PB-gáz esetében a Shell által, valamint a Total-megállapodás keretében értékesített együttes mennyiség nem haladja meg a magyarországi forgalom 20 százalékát.

III.

Az engedélykérési kötelezettség

- 17) A Tpv. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerint vállalkozások összefonódása jön létre, ha egy vállalkozás irányítást szerez egy tőle független vállalkozás egésze vagy része felett. A Tpv. 23. § (2) bekezdés c) pontja értelmében irányítással rendelkezik a vállalkozás, ha szerződés alapján jogosult a másik vállalkozás döntéseinek meghatározó befolyásolására. A Tpv. 27. § (5) bekezdése alapján vállalkozásrésznek minősülnek az olyan eszközök és jogok, amelyek megszerzése elégséges a piaci tevékenység végzéséhez.
- 18) Az Üzletág a Tpv. 27. § (5) bekezdése alapján nem vitathatóan vállalkozásrésznek minősül, mely felett a Shell az 1) pont szerinti Keretszerződéssel irányítást szerez. Megjegyzi a Versenytanács, hogy a Tpv. 23. § (2) bekezdés c) pontja ugyan külön nem nevesíti a vállalkozásrészt, a Tpv. 23. § egészéből azonban álláspontja szerint egyértelműen következik, hogy vállalkozásrész felett is lehet szerződéssel irányítást szerezni. Utal ugyanakkor a Versenytanács arra is, hogy egy működtetésre (üzemeltetésre) vonatkozó szerződés csak akkor eredményez összefonódást, ha viszonylag hosszabb időre vonatkozik (az összefonódások ellenőrzésének célja a tartós strukturális változások nyomonkövetése). Arra nézve nincs kialakult gyakorlata a Versenytanácsnak, hogy mekkora időtáv az, amelyet meghaladóan egy üzemeltetési szerződés összefonódásnak minősül (és nem a Tpv. IV. fejezete alá esik), a Keretszerződés 15 éves időtartama azonban nyilvánvalóan tartósnak, és így összefonódást eredményezőnek minősül.
- 19) Az összefonódással érintett vállalkozás-csoportok (a Tpv. 26. § szerint az Üzletág és a Shell-csoport) – Tpv. 27. § (2) és (4) bekezdése szerint számított – együttes nettó árbevétele meghaladta a tízenötmilliárd forintot, ezen belül mindkettő az 500 millió forintot. Ezért a kérelmezett összefonódáshoz – a Tpv. 24. § (1) bekezdése alapján – a Gazdasági Versenyhivatal engedélye szükséges.

IV.

Az engedélyezés

- 20) A Tpvt. 30.§ (2) bekezdése alapján a Gazdasági Versenyhivatal nem tagadhatja meg az engedélyt, ha az összefonódás nem hoz létre, vagy nem erősít meg olyan gazdasági erőfölényt, amely akadályozza a hatékony verseny kialakulását, fennmaradását, vagy fejlődését az érintett piacon (Tpvt. 14. §).
- 21) A Versenytanács kialakult gyakorlata szerint az üzemanyagok kiskereskedelme – figyelemmel a benzin és a gázolaj közötti a termelésben és a forgalmazásban meglévő kínálati helyettesítésre – egységes árupiacot alkot [Tpvt. 14. § (2) bekezdés], továbbá szintén kialakult gyakorlata a Versenytanácsnak, hogy az üzemanyagok tekintetében az érintett földrajzi piac [Tpvt. 14. § (3) bekezdés] Magyarország egész területe (Vj-102/2002., Vj-77/2003., Vj-36/2003.). Az üzemanyag töltőállomásokon forgalmazott kenőanyagok és autógáz tekintetében sem látott okot a Versenytanács Magyarország egész területénél szűkebb földrajzi piac meghatározására.
- 22) A Tpvt. eddigi alkalmazási tapasztalatai alapján a Versenytanács az összefonódás horizontális-, vertikális-, portfólió- és konglomerátum hatásait vizsgálja – a saját több éves gyakorlatát tükröző – a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Versenytanács Elnökének 1/2003. számú Közleményében (a továbbiakban: Közlemény) foglaltak szerint.
- 23) Az Üzletág és a Shell-csoport magyarországi tevékenysége alapján kizárólag horizontális hatással kell számolni az üzemanyagok és kenőanyagok, valamint az autógáz esetében. Ezen áruk esetében azonban a két vállalkozás-csoport együttes részesedése a 17) pont szerinti érintett piacokon nem éri el azt a mértéket (20 százalék), amely felett a Versenytanács Közleményben is bemutatott gyakorlata szerint felmerülhetnek versenyaggályokra alapot adó horizontális hatások. A shop szolgáltatás tekintetében szintén nem voltak azonosíthatók káros versenyhatások.
- 24) Megjegyzi a Versenytanács, hogy az ökonometriai vizsgálat eredményei (lásd 11. pont) az üzemanyagok tekintetében megerősítették az eddigi gyakorlatot, nevezetesen azt, hogy a földrajzi piac Magyarország egész területe. Másrészt az eredményekből az is következik, hogy az összefonódásnak az üzemanyagok esetében még a lehetséges

legszűkebb földrajzi piacok (a kistérségek) feltételezése mellett sem lehetne káros horizontális hatása.

- 25) Az Üzletág piaci részesedésére tekintettel káros konglomerátum hatással nem kell számolni.
- 26) Mindezek alapján a Versenytanács a Tpvt. 77. § (1) bekezdés a) pontja szerinti határozatában – egyezően a Tpvt. 71. § (2) bekezdés alapján tett vizsgálói indítvánnyal – az összefonódást engedélyezte.
- 27) Megjegyzi a Versenytanács, hogy a PB-gáz esetében a Total-megállapodás hatályban maradásáig az összefonódás nem jár együtt horizontális hatással. Azt követően azonban a Total addigi értékesítése átkerülhet a Shellhez. Ezt azonban a Shell által, valamint a Total-megállapodás keretében értékesített PB-gáz együttesen 20 százalék alatti részesedésére tekintettel a Versenytanács érdemben nem vizsgálta. Az a körülmény ugyanakkor, hogy a Shell (mint PB-gáz palackozó és értékesítő vállalkozás) partnerei az Üzletág töltőállomásain egy versenytárs (a Total) PB-gáz termékeit értékesítik járhat versenykorlátozó hatással. Ez azonban a Versenytanács álláspontja szerint a Tpvt. 30. § (5) bekezdése szerint az összefonódás megvalósításához szükséges (ún. kapcsolódó) versenykorlátozás, figyelemmel arra, hogy a Total-megállapodás a kérelmező nyilatkozata szerint
- egyrészt ésszerűen nem mondható fel;
 - másrészt viszonylag rövid időn (3 éven) belül megszűnik.
- 28) A Versenytanács fentiek rögzítését annak ellenére szükségesnek tartotta, hogy kialakult gyakorlata (Elvi állásfoglalások 30.8., Vj-125/2005.) szerint főszabályként nem végzi el annak értékelését, hogy az engedélyezett összefonódást eredményező szerződésben szereplő versenykorlátozás a Tpvt. 30. § (5) bekezdése alá esik-e. Miként azonban a fenti megközelítésre alapot adó jogszabályi változást követően hozott Vj-135/2005. számú határozatában rögzítette „a jogbiztonság érdekében a jövőben sem zárkózik majd el az olyan, az összefonódással együtt megvalósított versenykorlátozások Tpvt. 30. § (5) bekezdése szempontjából történő értékelésétől, amelyek értékelése az addigi gyakorlata alapján nem végezhető el egyértelműen.” Ez a körülmény az adott esetben nem vitathatóan fennállt. Mindez ugyanakkor nem jelenti azt, a Gazdasági Versenyhivatal a Total-megállapodásra nézve ne indíthatna

hivatalból versenyfelügyeleti eljárást, azt azonban igen, hogy erre 3 éven belül csak egészen kivételes esetben kerülhet sor.

- 29) A Versenytanács – a Közleményben foglaltakra is tekintettel – alkalmazta a Tpv. 63.§ (3) bekezdés ac) pontját, amely szerint a határozatot 45 napon belül kell meghozni, amennyiben az engedély a Tpv. 30. § (2) bekezdése alapján nyilvánvalóan nem tagadható meg.

V.

Eljárási kérdések

- 30) A Tpv. 63. § (3) bekezdése ac) pontjának alkalmazásából következőleg az eljárási díj megfizetéséről nem kellett rendelkezni, mert a kérelmező a Tpv. 62. § (1) bekezdése szerinti kettőmillió forintot előzetesen lerótta.
- 31) A Versenytanács határozatát – a Tpv. 73. § (2) bekezdésének alkalmazásával – tárgyaláson kívül hozta meg.
- 32) Az ügyfeleket megillető jogorvoslati jog a Tpv. 83. § (1)-(2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2009. április 8.